

Закон за платежни услуги и платни системи (ЗПУПС)

Јануари, 2023

Опфат на ЗПУПС

Дел 1 - Општи одредби

Дел 2 - Платежни институции и институции за електронски пари

Дел 3 - Барања за информирање за платежните услуги

Дел 4 - Права и обврски во однос на давањето и користењето на платежни услуги

Дел 5 – Надзор

Д1 - Видови на платежни услуги

Внесување готовина на платежна сметка

отворање, одржување и затворање сметка

Повлекување готовина од платежна сметка

отворање, одржување и затворање сметка

Извршување на платежни трансакции со

а) директни задолжувања;
б) платежни картички или слични уреди, и
в) кредитни трансфери, вклучувајќи трајни налози.

Извршување на платежни трансакции, кај кои паричните средства се обезбедени со кредитна линија

Издавање на платни инструменти и/или прифаќање на платежни трансакции

Парични дознаки

Услуги за иницирање на плаќања

Услуги за давање информации за платежните сметки

Д1 - Кој може да дава платежни услуги и да издава електронски пари

Само даватели на платежни услуги може да даваат платежни услуги:

- Банки, филијали на странски банки и штедилници,
- Платежни институции,
- Институции за електронски пари.

Издавачи на електронски пари може да бидат следните даватели на платежни услуги:

- Банки, филијали на странски банки и штедилници,
- Институции за електронски пари,
- НБРСМ.

Д1-Даватели на платежни услуги

Платежни институции	Институции за електронски пари	Кредитни институции
платежни услуги ✓	платежни услуги ✓	платежни услуги ✓
✗	издавање е-пари ✓	издавање е-пари ✓
✗	✗	депозити кредити ✓

Исклучок

И други субјекти може да даваат платежни услуги, но само ако се исполнети одредени услови:

Ограничен начин

Услови

- инструменти кои се користат во ограничена мрежа на даватели на услуги; или
- многу ограничен опсег на стоки или услуги; или
- инструменти за определени социјални или даночни цели

ОБВРСКИ:

Известување до Народна банка

Внес во регистарот

Telco providers - на претплатникот на мрежата или услугата се даваат како дополнување на електронските комуникациски услуги

Служат за:

- купување на дигитални содржини и гласовни услуги;
- за добротворни цели или за купување влезни билети,

Под услов

- Кумулативен износ месечно до 18.000 денари (3.000 денари по трансакција) по поедниечен претплатник

ОБВРСКИ:

Известување до Народна банка

Внес во регистарот

Советот носи одлука со која се пропишува начинот на известување, како и оценување на исполнетоста на условите за давање услуги на ограничен начин.

ДЕЛ 2

ПЛАТЕЖНИ ИНСТИТУЦИИ И ИНСТИТУЦИИ ЗА ЕЛЕКТРОНСКИ ПАРИ

Д2-Други деловни активности

- Освен платежните услуги, **платежната институција** може да врши и:
 - давање на **оперативни и сродни помошни услуги** кои се поврзани со давањето на платежните услуги (валутна конверзија, услуги на складирање, чување и обработка на податоци);
 - **управување со платен систем**, и
 - **други дејности** кои не претставуваат платежни услуги.
- **Институцијата за електронски пари**, освен издавање електронски пари, може да **дава платежни услуги и да ги врши дејностите наведени погоре.**
- Народната банка може да побара **основање посебен правен субјект** доколку овие дејности ја нарушуваат стабилноста и сигурноста на институцијата или способноста на Народната банка да го следи нејзиното работење.

Д2-Забрана за прибирање депозити

Платежните институции и институциите за електронски пари не смеат да прибираат депозити или други повратни извори на средства од јавноста, ниту да рекламираат вршење на такви активности.

Паричните средства кои ги примаат платежните институции и институциите за електронски пари од корисниците на платежни услуги, **не претставуваат депозити или други повратни извори на средства**

Издавачот на електронски пари не смее да пресметува и да плаќа камата или да нуди било каква друга корист во рамки на временскиот период во текот на кој имателот на електронски пари ги чува електронските пари

Д2-Прудентни стандарди за ПИ и ИЕП

Почетниот капитал

- во паричен облик;
- се менува висината во зависност од видот на платежните услуги што би се вршеле и дали издава електронски пари:
 - 1.300.000 денари за парични дознаки
 - 3.100.000 денари за услуги за иницирање на плаќања
 - 7.800.000 денари за сите други платежни услуги и
за комбинација на повеќе платежни услуги
 - 21.700.000 денари за институции за електронски пари
- институциите што вршат исклучиво услуги за давање информации за платежните сметки немаат обврска да имаат почетен капитал
- олеснет пристап за ПИ: почетен капитал: 1,3 мил. денари наместо 7,8 мил. денари
- олеснет пристап за ИЕП: 3,6 мил. денари наместо 21,7 мил. денари
- служи како долна граница за одредување на висината на сопствените средства

Одлука за лиценцирање на ПИ и ИЕП

01. Општи одредби

02. Издавање дозвола за давање платежни услуги, односно дозвола за издавање електронски пари

03. Дополнување на дозвола или укинување на дозвола за давање платежни услуги заради издавање електронски пари

04. Издавање дозвола за статусни промени на платежната институција односно институцијата за електронски пари

05. Издавање претходна согласност за членови на орган на управување и за стекнување квалификувано учество на платежната институција односно институцијата за електронски пари

06. Издавање согласност за основање подружница во трета држава

07. Давање платежни услуги односно дистрибуција и откуп на електронски пари преку агенти

08. Начин на доставување/обезбедување на документацијата и останати податоци и информации потребни за спроведување на одлуката

09. Содржина и начин на водење на регистар на платежни институции и регистар на институции за електронски пари и начин на бришење на податоците од регистрите

Правен основ

Законот за платежни услуги и платни системи („Службен весник на Република Северна Македонија" бр.90/22)

- Член 16 став 17 - Барање за добивање дозвола и барање за упис во регистар
- Член 21 став 7 - Дополнување на дозвола, укинување на дозвола за давање платежни услуги заради издавање електронски пари
- Член 22 став 6 - Дозвола за статусни промени
- Член 23 став 8 -Согласност за членови на орган на управување и за стекнување квалификувано учество
- Член 26 став 8 - Согласност за основање подружница во трета држава
- Член 27 став 7 - Регистар на платежни институции и Регистар на институции за електронски пари
- Член 39 став 8 - Регистрација на агенти

Усогласеност со препораките на Европскиот банкарски регулатор

GUIDELINES ON AUTHORISATION AND REGISTRATION UNDER PSD2
EBA/GL/2017/09

08/11/2017

Guidelines

on the information to be provided for
the authorisation of payment
institutions and e-money institutions
and for the registration of account
information service providers under
Article 5(5) of Directive (EU) 2015/2366

01. Со одлуката се уредува:

01

Документите, податоците и/или информациите и начинот и постапката за нивно оценување од страна на Народната банка за издавање на дозвола односно решение за упис во Регистарот на платежни институции;

02

Документите, податоците и/или информациите и начинот и постапката за нивно оценување од страна на Народната банка за издавање на согласности за членови на орган на управување, за стекнување квалификувано учество и согласност за основање подружница во трета држава;

03

Содржината и начинот на водење на Регистарот на ПИ и Регистарот на ИЕП и начинот на бришење на податоците од регистрите и

04

Постапката за поднесување на барање, документите, податоците и/или информациите потребни за упис на агент во Регистарот на ПИ или Регистарот на ИЕП, како и постапката за бришење на агентот од регистарот.

Потребна документација за дозвола

02

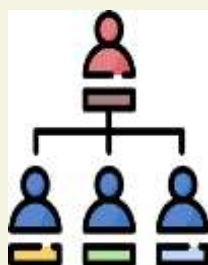
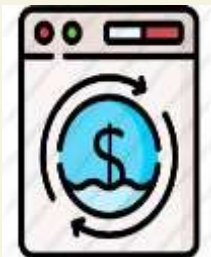
1. Образец 1- Барање за добивање дозвола
2. Тековна состојба издадена од Централниот регистар
3. Акт за основање на подносител на барањето односно Договор за основање на друштвото, Изјава за основање или Статут на друштвото
4. Доказ за располагање со почетен капитал и доказ за изворите на средства од кои е обезбеден почетниот паричен капитал
5. Програма за работа
6. Деловен план со проекција на финансиските извештаи и проектиран обем и вредност на платежните трансакции
7. Опис на начин за заштита на паричните средства
8. Опис на системот на управување
9. Процедури за следење, решавање и постапување по настанување на сигурносни инциденти, како и процедури за постапување со приговори на корисниците и механизми за известување на инциденти
10. Процедура за чување, контрола, следење и ограничување на пристапот до чувствителни податоци за плаќања
11. План за непрекинатост на работењето
12. Процедури и системи кои се применуваат за прибирање статистички податоци за работењето, трансакциите и измамите

Потребна документација за дозвола

02

13. Политиката за сигурност
14. Програма за ефикасно намалување и управување со идентификуваниот ризик од перење пари и финансирање на тероризам
15. Опис на организациона структура
16. Документи, податоци и информации за лицата кои преку лицата со кои имаат блиски врски поседуваат квалификувано учество во подносителот на барањето
17. Документи, податоци и информации за лицата кои се управители, членови на управен одбор односно извршни членови на одборот на директори
18. Потврда од Управата за јавни приходи за редовно плаќање на даноците и придонесите
19. Доказ за избор на друштво за ревизија
20. Листа на блиски врски со подносителот на барањето и опис на начинот на поврзаност
21. Користење услуги од надворешни лица за планирано пренесување на извршувањето на оперативните функции
22. Планирано учество во домашни или странски платни системи

Услуги за иницирање на плаќање

02

Потребна документација:

Покрај сите документи, податоците и/или информациите се доставува и

Доказ за поседување на осигурување од професионална одговорност или друга гаранција за покривање од одговорност без приговор и платлива на прв повик, со кои ќе се обезбеди исполнување на обврските од членовите 89, 102, 103, 104 и 106 од Законот

Закон за платежни услуги и платни системи

Член 8 став 1 точка 7-

Услуги за иницирање на плаќање

Payment initiation service

Услуги за давање на информации за платежните сметки

02

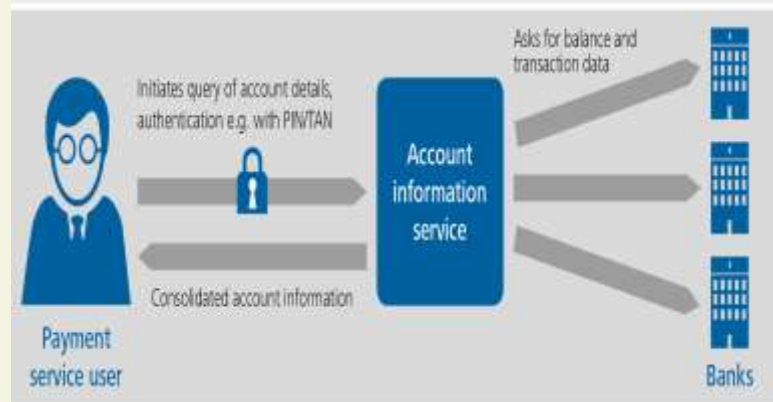
Потребна документација

- Барање за упис во Регистарот на платежни институции
- Покрај сите документи, податоци и/или информации се доставува и доказ за поседување на осигурување од професионална одговорност или друга гаранција за покривање од одговорност без приговор и платлива на прв повик како обезбедување.

Закон за платежни услуги и платни системи

Член 8 став 1 точка 8 - Услуги за давање информации за платежни сметки

Account information service

Дозвола за давање платежни услуги со олеснет пристап

02

- За платежни услуги од член 8 став 1 точки 1, 2, 3, 4 и 5 од Законот
- Проектираната вкупна вредност на платежните трансакции во деловниот план, во која се вклучени и платежните трансакции кои се планира да се извршуваат преку агенти, претставена како месечен просек за следните 12 месеци, не надминува 25.000.000 денари
- Да располага со почетен капитал од најмалку 1.300.000 денари
- Платежната институција која добила дозвола за давање платежни услуги со олеснет пристап е должна во рок од 30 (триесет) дена од денот на надминувањето на вредноста до Народната банка да поднесе барање за добивање дозвола за вршење платежни услуги

Дозвола за издавање електронски пари со олеснет пристап

- Проектираниот просечен износ на издадените неискористени електронски пари презентирани во деловниот план после евентуалните прилагодувања на барање на Народната банка не надминува 100.000.000 денари
- Да располага со почетен капитал од најмалку 3.620.000 денари
- Институцијата за електронски пари која добила дозвола за издавање електронски пари со олеснет пристап е должна во рок од 30 дена од денот на надминувањето на вредноста да поднесе барање за добивање дозвола за издавање електронски пари

5 основни критериуми за оценување

02

- 1) кон барањето е доставена комплетната документација
- 2) физичкото или правното лице кое непосредно или посредно, преку блиски врски, поседува квалификувано учество во подносителот на барањето, има финансиска состојба и репутација;
- 3) лицето кое е член на органот на управување на подносителот на барањето има репутација и професионална компетентност;
- 4) подносителот на барањето е организиран и ги обезбедил условите за работење на платежна институција, односно институција за електронски пари во согласност со законот за платежни услуги и платни системи и/или прописите донесени врз основа на овој закон;
- 5) подносителот на барањето има јасна управувачка и организациска структура

ДОПОЛНУВАЊЕ НА ДОЗВОЛА ИЛИ УКИНУВАЊЕ НА ДОЗВОЛА ЗА ДАВАЊЕ ПЛАТЕЖНИ УСЛУГИ ЗАРАДИ ИЗДАВАЊЕ ЕЛЕКТРОНСКИ ПАРИ

03

- По добивањето на дозволата за давање платежни услуги односно за издавање електронски пари
- За платежни услуги кои не се наведени во дозволата
- Ако платежната институција има намера да издава електронски пари должна е до Народната банка да поднесе барање за добивање дозвола за издавање електронски пари и во тој случај ако се издаде дозволата за издавање електронски пари ќе се укине решението за издавање на дозволата за давање платежни услуги

ИЗДАВАЊЕ ДОЗВОЛА ЗА СТАТУСНИ ПРОМЕНИ НА ПЛАТЕЖНАТА ИНСТИТУЦИЈА ОДНОСНО ИНСТИТУЦИЈАТА ЗА ЕЛЕКТРОНСКИ ПАРИ

04

Под статусни промени на платежната институција односно институција за електронски пари, се подразбираат присоединување, спојување и поделба во согласност со одредбите од Законот за трговските друштва, и тоа:

Присоединување на платежна институција односно институција за електронски пари (институција којашто се присоединува) кон друга платежна институција односно институција за електронски пари (институција којашто присоединува), со пренос на целокупниот имот и на обврските на институцијата што се присоединува, без да се спроведе нејзина ликвидација, во замена за удели, односно за акции од институцијата што презема.

Спојување на две или повеќе платежни институции односно институции за електронски пари, при што сите платежни институции односно институции за електронски пари го губат правниот идентитет и се основа нова институција (институција-корисник) на која преминува целокупниот имот и обврските на институциите што се спојуваат, во замена на уделите, односно на акциите од новата институција (институција-корисник).

Поделба на платежна институција односно институција за електронски пари преку:

- раздвојување со основање, со пренос на целокупниот имот и обврски на две или повеќе платежни институции односно институции за електронски пари, при што платежната институција односно институцијата за електронски пари што се дели престанува без спроведување ликвидација;
- раздвојување со преземање, со пренос на целокупниот имот и обврски на две или повеќе постојни платежни институции односно институции за електронски пари, при што платежната институција односно институцијата за електронски пари којашто се дели престанува без спроведување на ликвидација;
- издвојување со основање, со пренос на дел од својот имот и од обврските на една или повеќе платежни институции односно институции за електронски пари, при што платежната институција односно институцијата за електронски пари што се дели не престанува;
- издвојување со преземање, со пренос на дел од имотот и од обврските на една или повеќе постојни платежни институции односно институции за електронски пари, при што платежната институција односно институцијата за електронски пари што се дели не престанува.

Оценување на предложеното лице

05.1

Анализа на доставената документација согласно одредбите од Законот и од Одлуката

Интервју со предложениот управител, извршни членови на одбор на директори/ членови на УО

Оценка на професионална компетентност и репутација

Решение за издавање претходна согласност или за одбивање на барањето

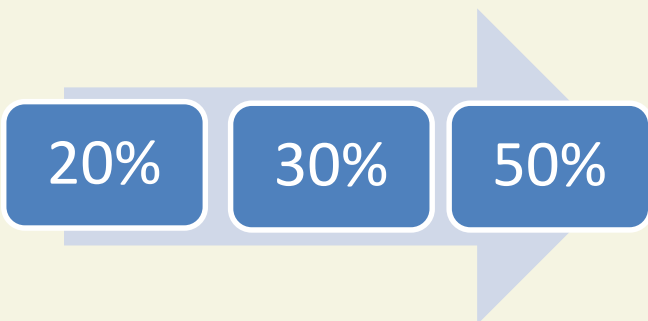
Согласност за стекнување на квалификувано учество

05.2

Зголемување на учеството на начин на кој што ќе се стекне со најмалку 20%, 30% или 50% од вкупниот број на акции или од издадените акции со право на глас или од уделот во платежната институција односно институцијата за електронски пари без оглед на тоа дали акциите или уделот ги стекнува постапно или одеднаш:

- Лична намера на лицето
- Врз основа на одлука на суд или надлежен орган согласно закон

*ПИ/ИЕП со олеснат пристап → 50%

Оценување за стекнување на квалификувано учество

05.2

Анализа на доставената документација согласно одредбите на Законот/Глава II од Одлуката

1. Идентитетот/ правната форма/ сопственичката структура
2. Финансиската состојба
3. Утврдување на извори на средства
4. Репутација

За стекнување најмалку 50%, се доставува и План за првите 3 деловни години со проекција на финансиски извештаи

Решение за издавање претходна согласност или за одбивање на барањето

ИЗДАВАЊЕ СОГЛАСНОСТ ЗА ОСНОВАЊЕ ПОДРУЖНИЦА ВО ТРЕТА ДРЖАВА

06

Потребни документи, податоци и/или информации:

- **државата во која има намера да основа подружница, како и назив на надлежниот супервизорски орган**
- **деловен план за првите три години од работењето, кој мора да содржи листа на платежни услуги кои има намера да ги дава преку подружницата и управувањето со подружницата**
- **организационата структура на платежната институција**
- **листа со имиња, презимиња и адреса на живеење/привремен/постојан престој на лица кои ќе бидат одговорни за работењето на подружницата**
- **адреса на подружницата во трета држава каде што Народната банка ќе може да добие документација во врска со работењето на подружницата.**

ДАВАЊЕ ПЛАТЕЖНИ УСЛУГИ ОДНОСНО ДИСТРИБУЦИЈА И ОТКУП НА ЕЛЕКТРОНСКИ ПАРИ ПРЕКУ АГЕНТИ

07 Документација

Потребни документи, податоци и/или информации:

- податоци за називот, седиштето и матичниот број на агентот
- договорот склучен помеѓу платежната институција, односно институцијата за електронски пари и агентот со кој се регулираат нивните права и обврски, начинот на спроведување контрола врз работењето на агентот, заради примена на прописите и заштита на корисниците на услугите;
- процедури и системи на внатрешна контрола во согласност со Законот за спречување перење пари и финансирање на тероризам;
- податоци за идентитетот на членовите на органот на управување на агентот и доколку агентот не е давател на платежни услуги или издавач на електронски пари, документација од точката 4 потточката 4.17. од оваа Одлука;
- список на платежните услуги односно дистрибуцијата и/или откупот на електронски пари кои што ќе ги врши агентот.
- изјава од членовите на органот на управување на агентот дека по уписот во соодветниот регистар, агентот соодветно ќе ги информира корисниците на платежните услуги дека истите ги дава во име на ПИ/ИЕП.

Упис во регистар

Агентот може да започне со работа по неговиот упис во Регистарот на платежни институции односно Регистарот на институции за електронски пари.

Известување за секоја промена

Бришење агентот од Регистарот на платежни институции односно Регистарот на институции за електронски пари

Платежната институција или институцијата за електронски пари е должна да престане да дава платежни услуги преку агент од денот на бришењето на агентот од Регистарот на платежни институции односно Регистарот на институции за електронски пари.

ИЗВЕСТУВАЊЕ

РЕШЕНИЕ

Регистар на ПИ и Регистар на ИЕП

09

Регистарот на ПИ содржи податоци за:

- 1) платежна институција која добила дозвола за давање платежни услуги од Народната банка и платежната институција со олеснет пристап која добила дозвола за давање платежни услуги со олеснет пристап од Народната банка;
- 2) агенти на платежна институција односно платежната институција со олеснет пристап;
- 3) подружница на платежната институција која добила дозвола за давање платежни услуги од Народната банка отворена во трета држава;
- 4) други податоци во согласност со Законот.

Регистарот на ИЕП содржи податоци за:

- 1) институцијата за електронски пари која добила дозвола за издавање електронски пари од Народната банка и институција за електронски пари со олеснет пристап која добила дозвола за издавање електронски пари со олеснет пристап од Народната банка;
- 2) агенти на институцијата за електронски пари;
- 3) подружница на институцијата за електронски пари која добила дозвола за издавање електронски пари од Народната банка отворена во трета држава.

Register

Регистрите се водат во **електронска форма, се јавни и се достапни на интернет страницата на Народната банка!**

Народната банка ги ажурира податоците од регистрите **на редовна основа!**

Обрасци- прилог на одлуката

- 01** Образец 1 - Барање за добивање дозвола
- 02** Образец 2 -Прашалник за физички лица кои поседуваат квалификувано учество во подносителот на барањето
- 03** Образец 3 -Прашалник за правни лица кои поседуваат квалификувано учество во подносителот на барањето
- 04** Образец 4 -Прашалник за член на орган на управување
- 05** Образец 5 или Образец 6- Прашалник за стекнување квалификувано учество во платежна институција односно
и
06 институција за електронски пари

Одлука за позициите од кои се состои почетниот капитал и сопствените средства на ПИ и ИЕ

**Следење на регулативата за утврдување на сопствените средства на банки
Согласно со европските барања и практиките на други земји**

- Основен капитал
 - не се вклучени позициите од додатниот основен капитал
- Дополнителен капитал
 - само во износ којшто е еднаков или помал од една третина од основниот капитал
 - не се предвидени стапки на основниот и дополнителниот капитал
- Одбитни ставки
 - износот на директните и индиректните вложувања во сопствени капитални инструменти од основниот и дополнителниот капитал и во капиталните инструменти од основниот и дополнителниот капитал на лица од финансискиот сектор, но не и за други посложени форми на вложувања
- Услови кога е дозволено намалување на износот на сопствените средства (преку откуп, отплата или намалување на одделните позиции)
 - Согласно од Народната банка

Образец за СС

Ред. бр.	Опис	Износ
1.	Сопствени средства (2+3)	0
2.	Основен капитал (2.1-2.2)	0
2.1.	Позиции во основен капитал	0
2.1.1.	Акции или влогови во институција	
2.1.2.	Премија од продажбата на акциите или влоговите	
2.1.3.	Задолжителна општа резерва (општ резервен фонд)	
2.1.4.	Задржана нераспоредена добивка	
2.1.5.	(-) Акумулирана загуба од претходни години	
2.1.6.	Тековна добивка или добивка на крајот на годината	
2.1.7.	Збирна сеопфатна добивка или загуба	
2.2.	(-) Одбитни ставки од основниот капитал	0
2.2.1.	(-) Загуба на крајот на годината или тековна загуба	
2.2.2.	(-) Нематеријални средства	
2.2.3.	(-) Директни и индиректни вложувања во сопствени капитални инструменти од основниот капитал, вклучувајќи ги и капиталните инструменти за кои институцијата има договорна обврска да ги купи	
2.2.4.	(-) Директни и индиректни вложувања во капитални инструменти од основниот капитал на лица од финансискиот сектор, со исклучок на оние коишто се држат до пет дена	
2.2.5.	(-) Износ на одбитни ставки од ДК којшто го надминува вкупниот износ на ДК	
2.2.6.	(-) Вложувања во нефинансиски институции	
3.	Дополнителен капитал (ДК) (3.1-3.2)	0
3.1.	Позиции во ДК	0
3.1.1.	Капитални инструменти од ДК	
3.1.2.	Субординирани кредити	
3.1.3.	Премија од капиталните инструменти од ДК	
3.2.	(-) Одбитни ставки од ДК	0
3.2.1.	(-) Директни и индиректни вложувања во сопствени инструменти од ДК, вклучувајќи ги инструментите за кои институцијата има договорна обврска да ги купи	
3.2.2.	(-) Директни и индиректни вложувања во позиции од ДК на лица од финансискиот сектор, со исклучок на оние што се држат до пет дена	

Одлука за видовите сигурни, ликвидни и нискоризични средства во кои можат да вложуваат ПИ и ИЕ

- Заштитата на паричните средства на корисниците примени при извршување платежни трансакции или издавање електронски пари:
 - депонирање на посебна сметка отворена во Народната банка и/или банка и/или штедилница или
 - инвестирање во сигурни, ликвидни и нискоризични средства
- Краткорочните должнички хартии од вредност издадени или гарантирани од Република Северна Македонија коишто се изразени и деноминирани во денари
 - политика за вложување во сигурни, ликвидни и нискоризични средства
 - да не постојат какви било ограничувања или забрани што би го оневозможиле нивното слободно располагање од институцијата
 - чување на финансиските инструменти од лице овластено за вршење услуга чување хартии од вредност, односно старателски услуги
 - договорот за чување на хартиите од вредност помеѓу институцијата и лицето кое врши старателски услуги
 - издвоеност и заштита на овие средства од другите средства на лицето коешто врши старателски услуги, како и издвоеност и заштита во случај на стечај/ликвидација на институцијата или на лицето коешто врши старателски услуги

Обрасци за заштита

1.1 Ред. бр.	1.2 Датум	1.3 Износ	1.4 Состојба на сметка	1.5 Назив на банка	1.6 Број на платежна сметка
Вкупно:					

1.1 Ред. бр.	1.2 Датум	1.3 Износ	1.4 Состојба на вложувања	1.5 Вид на ознака	1.6 Код (ИСИН)	1.7 Издадени од
Вкупно:						

1.1 Ред. бр.	1.2 Датум	1.3 Износ	1.4 Износ кој е покриен со полисата	1.5 Издавач на полисата
Вкупно:				

Одлука за минималниот износ на осигурителната полиса или на гаранцијата за покривање од одговорност

- 1. Се бара за ПИ кои ќе даваат услуги за иницирање плаќања и услуги за давање информации за платежни сметки.**
- 2. Обврска да се обезбеди полиса/гаранција во постапката за лиценцирање и потоа да се пресметува врз основа на критериуми во текот на работењето.**

Критериуми за висина на полиса/гаранција:

- износот којшто е поврзан со профилот на ризичност на платежната институција (пријавени штети и иницирани плаќања или број на дадени информации), и
- износот којшто е поврзан со обемот на активности на платежната институција (вредност на иницирани плаќања или дадени информации за платежни сметки).

Платежната институција е должна да го утврдува минималниот износ на осигурителната полиса или гаранцијата од точката 3 на оваа одлука на годишна основа, но не подоцна од 30 јуни за претходната календарска година.

Доколку платежната институција врши платежни услуги помалку од 12 месеци или доколку станува збор за осигурителна полиса или гаранција којашто се поднесува кон барањето за добивање дозвола за давање платежни услуги, износот изнесува 9.000.000 денари.

Усогласена со: Guidelines on the criteria on how to stipulate the minimum monetary amount of the professional indemnity insurance or other comparable guarantee under Article 5(4) of Directive (EU) 2015/2366.

Одлука за видот, начинот на доставување и содржината на извештаите за заштитата на парични средства

Согласно член 31 и 32 од ЗПУПС, ПИ и ИЕП се должни да ги заштитат примените парични средства кои не се пренесени на примачот или на друг давател на платежна услуга.

Заштита на паричните средства подразбира одвоено чување на примените средства од страна на институцијата од паричните средства што ги чува во свое име и за своја сметка, како и заштитиување на еден од следните начини:

- со депонирање на средства на посебна сметка отворена во Народната банка и/или банка и/или штедилница,
- со инвестирање во сигурни, ликвидни и ниско-ризични средства.

Алтернативен начин на заштита е со користење на осигурителна полиса или со гаранција без приговор и платлива на прв повик.

Народна банка на **месечна основа** ќе добива извештаи за начинот на заштита на паричните средства на корисниците на платежни услуги кои ќе содржат дневни податоци. Одлуката предвидува четири обрасци:

- Образец за депонирани средства во Народната банка и/или банка и/или штедилница,
- Образец за инвестирани средства во сигурни, ликвидни и ниско-ризични средства,
- Образец за средства кои се покриени со осигурителна полиса или со гаранција без приговор и платлива на прв повик, и
- Образец за вкупна заштита на примени парични средства.

Одлука

**за видот, начинот на доставување и содржината на извештаите за извршените
еднократни прекугранични платежни трансакции врз основа на парични дознаки што
платежните институции/институциите за електронски пари ги доставуваат до
Народната банка**

**Постоен извештај кој го доставуваат давателите на БТП со цел
контрола на лимитите од Законот за БТП кои сега се содржани и
во ЗПУПС (2.500 евра пратени во тек на еден месец и 5.000 евра
примени во тек на еден ден).**

Ќе го доставуваат ПИ кои ќе даваат услуга еднократни прекугранични
платежни трансакции врз основа на парични дознаки.

Месечен извештај со сите трансакции во текот на месецот, рокот е 5
работни дена од истекот за месецот за кој се доставува извештајот, во
електронска форма, преку соодветно апликативно решение на Народната
банка

Цел: Вршење на вонтеренски надзор над институциите, преку следење на
почитувањето на лимитите дефинирани во Законот за платежни услуги и
платни системи.

ДЕЛ 4

ПРАВА И ОБВРСКИ ВО ОДНОС НА ДАВАЊЕТО И КОРИСТЕЊЕТО НА ПЛАТЕЖНИ УСЛУГИ

ОДЛУКА за начинот и условите за пренесување на извршување на важни оперативни функции на надворешни лица од страна на платежната институција, институцијата за електронски пари и операторот на платен систем

Зошто се воведува Одлуката:

Согласно **членот 40 став 9 и членот 149** од Законот за платежни услуги и платни системи, потребно е со подзаконски акт, поблиску да се пропише начинот и условите за пренесувањето на извршувањето на важни оперативни функции на надворешни лица од страна на платежната институција, односно институцијата за електронски пари.

Што пропишува:

Со оваа одлука се пропишува начинот и условите за пренесување на извршување на **важни оперативни функции** на надворешни лица од **страна на платежната институција, институцијата за електронски пари во улога на давател на платежни услуги и оператор на платни системи.**

Користени акти за изработка:

- **EBA Guidelines on outsourcing arrangements, EBA/GL/2019/02 и**
- **Одлука за екстернализација, Народна Банка на Р.Хрватска NN 118/2020, 28.10.2020**

ОДЛУКА за начинот и условите за пренесување на извршување на важни оперативни функции на надворешни лица од страна на платежната институција, институцијата за електронски пари и операторот на платен систем

1. Под користење услуги од надворешни лица (анг. outsourcing) се подразбира **делумно или целосно** пренесување на извршувањето оперативни функции поврзани со давањето платежни услуги или работењето на платни системи на надворешно лице, што се прави врз основа на склучен договор во писмена форма меѓу платежната институција, институцијата за електронски пари или операторите на платен систем со надворешно лице коешто врши оперативни функции поврзани со давањето платежни услуги или работењето на платниот систем при што, без таквото пренесување, овие оперативни функции би биле извршувани од страна на давателот на платежната услуга или операторот на платниот систем

2. Под важна оперативна функција се подразбира оперативна функција поврзана со давањето на платежните услуги или работењето на платен систем чие што неправилно извршување или прекин во извршувањето **би предизвикало значително влијание** врз можноста платежната институција, институцијата за електронски пари или операторот на платен систем да ги исполнува условите за добивање на дозвола за работа согласно со закон, врз исполнувањето на нејзините други обврски согласно со Законот за платежни услуги и платни системи, врз нејзините финансиски резултати од работењето или врз правилното извршување или непрекинатоста на платежните услуги или работењето на платниот систем.

Како важни оперативни функции се подразбира и оперативното вршење на функциите на контрола во платежната институција, институцијата за електронски пари или операторот на платен систем и активностите за чие извршување е потребна дозвола или друг вид на одобрение од надлежен орган во државата, согласно со закон.

Постапки при користење на Важни оперативни функции

1. Проценка на важност

- Идентификувај ги важните оперативни функции
- Направи анализа дали може користење на над.лице
- Подготви оценка и управување со ризиците
- Спроведи длабинска анализа

2. Известување до НБРСМ

- Извести ја Народната банка **најмалку 90 дена** пред да го склучи договорот

3. Право на пристап и непосреден надзор

- Навремен и неограничен пристап до системи, уреди, информации
- Можност за спроведување на ревизија
- Користење на сертификати, ревизорски извештаи издадени од трети страни

4. Сигурност на податоци и системи

- Осигура почитување на применливи индустриски стандарди за ИТ сигурност
- Безбедноста на податоците во облак се реализира преку соодветни барања во договорот околу локацијата на податоците, барања кои може да произлезат од извршена проценка на ризици и усогласеност со Законот за заштита на ЛП

5. Подизведување

- Можност да користи подизведувачи, со известување на ПИ (да побара согласност)
- Право на отказ/прекин на договорот поради зголемување на ризиците од подизведување

6. Обезбедување на непрекинатост и излезна стратегија

- Избегнување на ограниченост и неможност од прекин на договорот со надворешното лице и обезбедување на постапки за безбеден трансфер на податоците и системите

ОДЛУКА за начинот и условите за пренесување на извршување на важни оперативни функции на надворешни лица од страна на платежната институција, институцијата за електронски пари и операторот на платен систем

Преодни и завршни одредби

1. Платежната институција, институцијата за електронски пари или операторот на платен систем е должна да го усогласи своето работење со барањата на оваа одлука најдоцна до **31.12.2023 година**.
2. Платежната институција, институцијата за електронски пари или операторот на платен систем е должна при првата наредна измена на постоечките договори со надворешните лица, но не подоцна од **31 декември 2023 година** одредбите од договорите да ги усогласи со барањата на оваа одлука.
3. Доколку институцијата не е во можност да направи промена на договорот со надворешното лице за важни оперативни функции најдоцна до **31 декември 2023 година**, платежната институција, институцијата за електронски пари или операторот на платен систем е должна најдоцна до **31 декември 2023 година** да ја извести Народната банка за можната излезна стратегија.

ОДЛУКА за сигурносните мерки за оперативните и сигурносните ризици поврзани со платежни услуги

Зошто се воведува Одлуката:

Согласно член 123 став 9 од Законот за платежни услуги и платни системи, потребно е со подзаконски акт, поблиску да се пропишат сигурносните мерки за оперативните и сигурносните ризици поврзани со платежните услуги, кои **давателите на платежни услуги** се должни да ги исполнат.

Што пропишува:

Со оваа одлука поблиску се пропишуваат барањата кои давателите на платежните услуги од Законот за платежни услуги и платни системи се должни да ги исполнат со цел:

- Воспоставување на сигурносни мерки за намалување на оперативните и сигурносни ризици поврзани со платежните услуги, преку рамка за управување со оперативните и сигурносните ризици (идентификација и класификација на функциите, процесите и средствата, проценка на ризиците, примена на сигурносни мерки)
- потврда на ефективност на воспоставените сигурносни мерки преку воспоставување на рамка за тестирање
- континуирана обука, поддршка и информирање на корисниците на платежните услуги, за подигнување на свесноста за сигурносните ризици при извршувањето на платежните услуги.

Користен акт за изработка:

EBA Guidelines on Security measures for Operational and Security Risks under PSD2, EBA/GL/2017/17

Преодни и Завршни одредби

- Давателите на платежните услуги се должни да го **усогласат** своето работење со барањата на оваа одлука најдоцна до **19 февруари 2024 година**.
- Усогласување на постоен систем за управување со оперативен ризик во Банките воспоставен со Одлуката за методологија за управување со ризици на банката, со одредбите на оваа Одлука.
- Одлуката влегува во сила со денот на објавување во „Службен весник на Република Северна Македонија“, а ќе се применува од **1 јануари 2023 година**.

ОДЛУКА за насоките за класификација на оперативните и сигурносните инциденти и начинот и постапката за известување за настанати инциденти и измами

Зошто се воведува Одлуката:

Согласно **член 123 став 9** од Законот за платежни услуги и платни системи потребно е да се пропишат со подзаконски акт насоките за класификација на оперативните и сигурносните инциденти, како и начинот и постапката за известување за настанати значајни инциденти и измами од страна на **давателите на платежните услуги** до Народната банка.

Што пропишува:

- насоките за класификација на значајните оперативни или сигурносни инциденти од страна на давателите на платежни услуги согласно дефинирани критериуми;
- начинот и постапката за известување за настанати значајни оперативни и сигурносни инциденти и измами до Народната банка.

Користен акт за изработка:

EBA Revised Guidelines on major incident reporting under PSD2, EBA/GL/2021/03.

Преодни и Завршни одредби

- Давателите на платежните услуги должни се да го усогласат своето работење со барањата на оваа одлука **најдоцна до 19 февруари 2024 година.**
- Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на нејзиното објавување во "Службен весник на Република Северна Македонија", а ќе се применува од **1 јануари 2023 година.**

Критериуми за класификација на оперативен сигурносен инцидент (PSD2 incident) – засегнати трансакции и корисници

Засегнати трансакции	(> 10% од редовното ниво на трансакции на давателот на платежна услуга (во однос на бројот трансакции) и времетраење на инцидентот > 1 час *) или (> 31 000 000 денари (500.000 EUR € и времетраење на инцидентот > 1 час *)	(> 25% од редовното ниво на трансакции на давателот на платежна услуга (во однос на бројот трансакции)) или (> 310 000 000 денари) 5.000.000 EUR €
Засегнати корисници на платежни услуги	(> 5.000 корисници и времетраење на инцидентот > 1 час *) или (>10% од корисниците на платежните услуги кај давателот на платежната услуга и времетраење на инцидентот > 1 час *)	(> 50 000 корисници) или (>25% од корисниците а платежните услуги кај давателот на платежната услуга)

ОДЛУКА за утврдување на барањата за засилена автентикација и општи, сигурни и отворени стандарди за комуникација

Зошто се воведува и што пропишува Одлуката:

Согласно **член 124 став 7** и **членот 125 став 3** од Законот за платежни услуги и платни системи, потребно е со подзаконски акт, поблиску да се пропишат

- **барањата на засилената автентикација** помеѓу давателите на платежни услуги коишто ги одржуваат платежните сметки, давателите на услуги за иницирање на плаќања, давателите на услуги за давање информации за платежните сметки, плаќачите, примачите и останатите даватели на платежни услуги за целите на идентификација, автентикација, известување и информирање, заштита на доверливоста и интегритетот на корисничките сигурносни обележја на клиентот, како и исклучоците од примена на засилната автентикација.
- **стандардите за поврзување и сигурна комуникација** кои треба да се применуваат при поврзување на давател на платежни услуги којшто одржува платежна сметка и овозможува пристап до истата, директно онлајн, со давателите на услуги за давање информации за платежни сметки, давателите на услуги за иницирање на плаќања и давателите на платежни услуги при платежни трансакции засновани на картички, како и условите под кои Народната банка може да овозможи олеснета примена на стандардите за континуитет.

Користени акти за изработка:

- Regulatory technical standards for strong customer authentication and common and secure open standards of communication (27.11.2017)
- Guidelines on the conditions to benefit from an exemption from the contingency mechanism under Article 33(6) of Regulation (EU) 2018/389 (RTS on SCA & CSC) (4.12.2018)

За кого се однесува:

- даватели на платежни услуги коишто ги одржуваат платежните сметки,
- давателите на услуги за иницирање на плаќања,
- давателите на услуги за давање информации за платежните сметки,
- давателите на платежни услуги при платежни трансакции засновани на картички.

Д4- Засилена автентикација

- ✓ Автентикација е постапка која му овозможува на давателот на платежни услуги да го потврди идентитетот на корисникот на платежни услуги или валидното користење на одреден платен инструмент, вклучувајќи ја и употребата на неговите кориснички сигурносни обележја;
- ✓ **Засилена автентикација** е проверка на идентитетот заснована на употреба на најмалку два од следните три меѓусебно независни елементи:
 - ✓ **знаење/ knowledge**
 - ✓ нешто што само корисникот го знае - лозинка, шифра, пин;
 - ✓ **владение/possession**
 - ✓ нешто што само корисникот го поседува - преку уред што единствено корисникот го поседува, како што е SIM карта поврзана со паметен мобилен телефон, клуч (токен), дигитален сертификат, код за еднократна употреба;
 - ✓ **својственост/inherence**
 - ✓ нешто што корисникот е - преку некоја од единствените лични биометриски физички карактеристики на корисникот, како што се отпечаток од прст, ирис, препознавање говор или лице, геометрија на дланка.

Д4- Засилена автентикација

Давателите на платежните услуги **должни се да користат засилена автентикација на клиентот**, кога плаќачот:

- **пристапува до платежна сметка**, директно преку електронска комуникациска мрежа (т.н. онлајн),
- **иницира електронска платежна трансакција**, или/и
- врши било какво **дејствие** преку комуникацијана далечина што може да предизвика **ризик за појава на измами** поврзани со плаќањата или други злоупотреби.
- При иницирањето на електронски платежни трансакции преку комуникацијана далечина, давателите на платежните услуги се должни да применат **засилена автентикација** која што вклучува елементи кои вршат **динамичко поврзување на трансакцијата со износот и примачот на трансакцијата**.

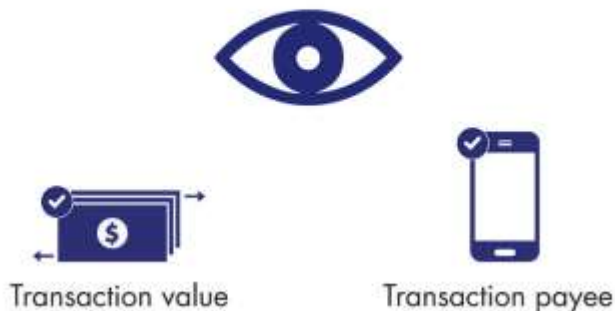
Д4- Засилена автентикација

Strong Customer Authentication factors

+
DYNAMIC LINK

- Кодот за автентикација е специфично определен за **износот на платежната трансакција** и **примачот на плаќањето** кои плаќачот ги назначил при иницирање на трансакцијата;
- Секоја промена на износот на платежната трансакција или примачот на плаќањето резултира со поништување на генерираниот код за автентикација;
- Информациите му се прикажани на плаќачот во сите фази на автентикацијата (генерирање, пренос и користење на кодот).

Д4- Исклучоци од примената на засилена автентикација

- Во делот на пристап до платежната сметка доколку клиентот пристапува само до состојбата на платежната сметка и доколку не се прикажуваат чувствителни податоци за платежните трансакции во последните **90 дена** преку назначените платежни сметки
- Во делот на инцирање на трансакции:

Д4- Отворено банкарство

✓ Давателите за платежни услуги кои нудат пристап до сметки кон своите клиенти преку електронска комуникациска мрежа (т.н. онлајн) мора да имаат најмалку **еден отворен интерфејс за пристап**, кој ќе овозможи:

- на **давателите кои овозможуваат иницирање на плаќања и/или давање информации за платежни сметки да се идентификуваат** кон давателот на платежната услуга кој ја одржува платежната сметка на корисникот
- **безбедна комуникација** со која ќе се **разменуваат информации** за една или повеќе платежни сметки со давателите на услуги за давање информации за платежни сметки
- **безбедна комуникација** преку која ќе се **иницира платежна трансакција**

За потребите на **автентикација на корисникот** на платежната услуга, отворениот интерфејс ќе овозможи давателите на услуги за давање информации за платежни сметки и давателите на услуги за иницирање на плаќања да се **потпираат на автентикациските процедури обезбедени од страна на давателот на платежни услуги којшто ја одржува платежната сметка** на корисникот.

ОДЛУКА за утврдување на барањата за засилена автентикација и општи, сигурни и отворени стандарди за комуникација

Засегнати страни:

- Доставени консултативни документи од Македонска банкарска асоцијација (МБА), VISA и КИБС.
- Генерално, со истите се бараше појаснување и мали, несуетински предлози за подобрување на текстот на Одлуката.
- Одржан е состанок (5 декември 2022 година) со преставници на банките во просториите на МБА, на кои се детално се појаснети трите Одлуки кои се однесуваат и на банките како даватели на платежни услуги.

Преодни и Завршни одредби

1. Давателите на платежните услуги коишто се основани до денот на примена на оваа одлука се должни да го усогласат своето работење со барањата на оваа одлука најдоцна до **19 февруари 2024 година**.

По исклучок на ставот 1 на оваа точка, давателите на платежни услуги коишто се основани до денот на примена на оваа одлука и коишто ги одржуваат платежните сметки се должни:

- да обезбедат техничка платформа и поддршка, заради тестирање на поврзувањето и функционалностите на интерфејс, потврда на усогласеност со законските барања во однос на дизајнот на наменскиот интерфејс и сумарни резултати од тестирањето, најмалку пет месеци пред датумот на усогласување на своето работење со барањата на оваа одлука, но не подоцна од **30 септември 2023 година**;
- да достават извештај дека наменскиот интерфејс не создава попречување при обезбедувањето на услугите за иницирање на плаќања и услуги за давање на информации за платежни сметки, најмалку два месеца пред датумот на усогласување на своето работење со барањата на оваа одлука, но не подоцна од **31 декември 2023 година**;
- да достават сумарен извештај од резултатите од спроведеното стрес тестирање на отпорноста, како и информација за начините со кои се надминати утврдените слабости, најмалку еден месец пред датумот на усогласување на своето работење со барањата на оваа одлука, но не подоцна од **31 јануари 2024 година**.

2. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“ а ќе се применува од **1 јануари 2023 година**.

